

ESIPUHE

Eräitä sivistyshistoriamme tärkeimpiä tapauksia

*Te, joille tänään kansa
nyt sitoo seppelet
ja mykkää kiitostansa lyö satain sydämet,
te Suomen nimen veitte
pois, kauas maailmaan.
Min teitte, nimeen teitte
te Suomen, synnyinmaan.*

V.A. Koskenniemi Pariisin olympialaisista 1924
palaaville suomalaisurheilijoille

Jo muinaiset kiinalaiset tiesivät, että jotkut juoksevat kovempaa kuin toiset. Tällä argumentilla urheilun vastustajat yleensä kuittaavat asianharrastajien kiihkoilun ja yrittävät tehdä sen naurettavaksi. Tuohon voitaisiin tietysti vastata, että tuskinpa kukaan juoksukilpailuja viitsisi katsoakaan, jos kaikki juoksisivat täsmälleen yhtä kovaa.

Kansainvälinen huippu-urheiluhan on oikeastaan syntynyt tällä vuosisadalla vasta sähköisten medioiden — elokuvan, radion ja television — kehityksen myötä, ja tänä päivänä urheilutapahtumat tavoittavat massayleisönsä juuri tv:n kautta. Ja kun muistetaan esimerkiksi olympialaisten ja jalkapallon MM-kisojen suorastaan käsittämättömän suuret (ilmeisesti liioitellutkin: 1—2 miljardia!) katsojaluvut, kysymys on mediatutkimuksen kannalta pakostakin kiinnostavasta aihepiiristä. Mitkään muut mediatapahtumat eivät yllä likimainkaan samanlaisiin lukemiin, mikä tarkoittaa sitä, että urheilua voi tuskin kulttuurintutkimuksessa sivuuttaa olankohautuksella.

*Kaikki ne ilmiöt, jotka nykyisin liittyvät
olympiakisoihin [--], ovat niin monivivahteiset ja
vaikutuksista rikkaat, että kisoja on pidettävä
eräinä sivistyshistoriamme tärkeimpinä
tapauksina. Jo helleenisinä aikoina ne paisuivat
niin laajoiksi yhteiskunnallisiksi tilaisuuksiksi,
että niihin tuskin saattaa verrata mitään muuta
rauhanaikaista tilaisuutta, ja nykyisin ne samaten
asettavat kaiken muun varjoon sinä aikana,
jolloin niiden kiivas sykintä tuntuu
voimakkaimpana joka puolella maapalloamme.*
(Harri Eljanko, *Olympiakisat — kansojen juhla.*
Helsinki: Sanatar 1939, 8)

Tämän Lähikuvan yhtenä teemana on urheilu ja muut mediakertomukset. Urheilun elokuva- ja tv-representaatioissa kiteytyvät monet tämänhetkisen media- ja kulttuurintutkimuksen keskeiset teoreettiset kiinnostuksenkohteet, erityisesti ruumis, kansakunta, etnisyyt ja kertomus eli teemat, jotka tulevat eri näkökulmista esille tämän numeron muissakin kuin urheilua käsittelevissä kirjoituksissa. Urheilussa jos missä etualalle nousevat ruumiin ja ruumiillisuuden kysymykset: siinä ruumis on yhtäaikaan sekä — kirjaimellisesti — konstruktio että metafora, sekä huippuunsa hiottu instrumentti että hikisen lihallinen. Televisiossa ja elokuvassa urheilijan ruumis on kuitenkin ennen muuta kuva, ”body image”, johon sisältyy runsaasti myyttisiä piirteitä.

Ei missään kilpailulajissa tähän asti ole esiintynyt kauniimpia miehiä eikä hienompaa fyysillistä esitystä. Keihäs tasapainossa, juoksu heittoviivalle, sitten koko ruumis ja pää äkkiä taaksepäin jännitettyinä heittämiseen tarvittavan lihasvalmiuden saavuttamiseksi — en ole vielä nähnyt urheilua, joka olisi niin kaunista ja täynnä harjaantunutta energiaa.

Manchester Guardianin kirjeenvaihtaja pohjoismaalaisista keihäänheittäjistä Antwerpenin olympiakisojen 1920 yhteydessä. Sit. Eljanko 1939, 511.

Ennen muuta tämä kuva on ”rodun”, ”kansakunnan” ja etnisen ryhmän inskriptio, mikä konkreetisoituu siinä hurmoksessa, jolla esimerkiksi suomalaiset samastuvat menestyviin urheilijoihinsa. Kun yksittäinen urheilija voittaa, ”me” voitamme. Tuskin millään muulla kulttuurin alueella vastustaja edustaa niin selvästi ”toiseutta” kuin urheilussa, olipa kysymyksessä sitten toisen paikkakunnan edustaja kuten kansallisen tason mittelöissä tai toisen kansakunnan tai ”rodun” edustaja kuten kansainvälisessä huippu-urheilussa.

Me suomalaiset olemme siinä suhteessa edullisessa asemassa, että meillä on esi-isiltä perityt, luontaiset edellytykset korkean ruumiillisen ja henkisen kunnan saavuttamiseen.

(Akseli Kaskela, ”Urheilu ja maanpuolustuskunto”. *Olympia* 5/1939, 10)

Samalla urheilijan ruumis kantaa mukanaan myös kansallista kertomusta; hän on kansallisen tarinan toimija, henkilöahmo. Selostajien kommenteista voitaisiin päätellä, että yksittäinen urheilija on jonkun edellisen suuruuden reinkarnaatio, sillä säännönmukaisesti nykyisiä huippuja verrataan joihinkin aikaisempiin menestyjiin. Suuren kansallisen urheilukertomuksen *geist* on siis aina olemassa ikään kuin piilevänä — se vain odottaa alituisen uutta ruumiillistumaansa.

*Nyt soikoon kiitoksenne,
nyt kautta kansan, maan!
Uus olkoon seppelenne
ja vehryt ainiaan!
Ja uuden polven huomen
myös teihin katsokoon:
on valmiit miehet Suomen,
kun kutsuu Marathon!*

Veijo Hietala ja Kimmo Laine

Lähikuvan 3-4/1993 vastaavat toimittajat